

24.-30. oktoober on õiglase kaubanduse nädal

Käesoleval nädalal tähistatakse Eestis rahvusvahelist õiglase kaubanduse nädalat, mis toimub seekord juba viiendat korda. Nädala peamine eesmärk on tutvustada õiglast kaubandust kui võimalust teha eetilisi ostuotsuseid.

Kampaanias osalevates kohvikutes Tallinnas, Tartus, Rakveres, Pärnus, Kärldas ja Narvas pakutakse terve nädala jooksul Fairtrade'i märgitooteid. Kõigis Prisma Peremarketites üle Eesti on eriväljapanekud Fairtrade'i märgiga toodetest ja neid on võimalik ka soodushindadega osta.

Otsi riulist Fairtrade'i märgitooteid

Prisma Peremarket tähistab õiglase kaubanduse nädalat juba teist aastat. "Sel nädalal pöörame tavapärasest suuremat tähelepanu õiglasele kaubandusele, tutvustades klientidele õiglase kaubanduse tooteid ning selle põhimõtteid. Prisma müüvad õiglase kaubanduse tooted on poes laudadel eraldi välja toodud koos infomaterjalidega. Lisaks loosime klientide vahel välja õiglase kaubanduse toodete kinkekorve. Ka riulis on tooted eri märgistusega, et klientidel oleks lihtsam neid leida. Kõik õiglase kaubanduse tooted on Prisma kauplustes sel nädalal tavapärasest 10% soodsamad, julgustamaks inimesi neid tooteid ostma ja nendega tutvuma," räägib Prisma Peremarketi turundus- ja kommunikatsioonidirektor Kadri Lainas. "Lisaks on võimalik saada liikumisega kaasa läinud kohvikutest kuponge, millega saab õiglase kaubanduse tooteid soetada endale tavapärasest soodsama hinnaga. Sooduskupong kehtib kõikidele õiglase kaubanduse toodetele terve nädala jooksul kõikides Prisma Peremarketi kauplustes."

Maiusta kohvikutes

Õiglase kaubanduse nädala raames pakutakse Fairtrade'i märgiga tooteid ka mitmes Tallinna, Tartu, Rakvere, Pärnu, Kärldas ja Narva kohvikus.

Mustikas Cafe ei ole varasematel aastatel õiglase kaubanduse nädalat tähistanud, kuid käesoleval aastal on plaanis mitmesuguseid ettevõtmisi. "Kavatseme teha magustoite, kasutades õiglase kaubanduse tooteid, pakume külalistele õiglase kaubanduse kohvi 20% allahindlusega ja teeme õiglase kaubanduse leti, kuhu paneme infot toodetest ja retseptidest, mille järgi saab kodus toitu valmistada, kasutades neid tooteid," tutvustab Mustikas Cafe juhataja Maksim Alkapov.

Pagaripoiste kohvikutes pakutakse kaheksat sorti õiglase kaubanduse teed. "Valikusse tulevad mitmed väga põnevad nii kohalikud kui ka lõunamaised maitseid," kutsuvad Pagaripoisid OÜ turundusjuht Martin Pärn teed nautima.

Kokka kodus maailm paremaks!

Õiglase kaubanduse nädalat on võimalik tähistada ka kodust väljumata. Toidublogijad ja teised küpsetushuvilised on saatnud hulgaliselt retsepte, mille järgi küpsetamisel saab kasutada Fairtrade'i tooteid. Õiglase retseptiraamat asub veebiaadressil www.fairtrade.ee.

Fairtrade'i tooteid pakkuvad kohvikud

Tallinnas:

- Robert's Coffee, Kristiine keskus, Endla 45
- Mustikas Cafe, ostukeskus Mustikas, Tammsaare tee 116
- Rosso ja Coffee House, Sikupilli keskus, Tartu mnt 87
- Saiakangi kohvik, Saiakang 3
- Pagaripoisid, Lasnamäe Prisma, Mustakivi tee 17
- Kohvik Kompott Narva mnt 36

Tartus:

- Anna Edasi, Tähe 20
- Kolme Ahvi pubi, Rütli 12

Kärldas:

- Gahva kohvik, Põllu 3a

Pärnus:

- Jazz Cafe, Ringi 11

Rakveres:

- Art Cafe, Lai 13

Narvas:

- Pagaripoisid, Narva Prisma, Kangelaste prospekt 29

Hääleta oma ostukorviga

Õiglase kaubanduse süsteemis kaubeldakse vaid selliste toodetega, mida toodetakse arengumaades ja mille tootmisprotsessile on loodud rahvusvahelised standardid. Valdav osa toodetest on põllumajandussaadused, mis meie laiuskraadidel ei kasva, seega ei konkureeri need kohalike põllumajandussaadustega.

Üks tuntumaid õiglase kaubanduse märki kandvaid tooteid on kohv, mis on nafta järel müüdavaim kaup maailmas. Fairtrade'i märgitoodete valik on lai. Näiteks käesoleva aasta 14. veebruaril tulid Suurbritannias müügile ka Fairtrade'i märgiga kullatooted. Eestis on müügil õiglase kaubanduse kohv, tee, suhkur, kakao, šokolaad, maiustused, puuviljad, vein, vürtsid, riis, lilled, puuvilla- ja kosmeetikatooted. Fairtrade'i süsteemis osalevad Aafrika, Aasia, Kesk- ja Lõuna-Ameerika talunikud, kelle elu on süsteemiga liitumine märkimisväärselt mõjutanud. Järgnevalt tutvume mõnega nendest.

Kakao Elevantiluurannikult Kavokiva ühistust

Kavokiva ühistu, mis asub Elevantiluurannikul Daloas Haut Sassandra piirkonnas, asutasid 1999. aastal 600 põllumajandustootjat. Selles piirkonnas toodetakse 40% riigi kakaost. Daloa peamine tegevusala on põllumajandus, kasvatatakse kakaoube ja robusta kohvi, oma tarbimiseks ja reedeti kohalikul turul müümiseks ka puu- ja köögivilju.

Valitsus ei suuda tagada piisavat infrastruktuuri, teed on halvasti hooldatud, paljud külad on elektrita ja joogivett saab ainult külakaevust. Tervishoiuteenuste kättesaadavus on ebapiisav, lähim kliinik asub 10 km

Ühe tassi kohvi valmistamiseks kulub umbes 50 kohviuba.

kaugusel. Kirjaoskamatusmäär on 95%, sest koolid on halvasti varustatud ja asuvad liiga kaugel, et lapsed saaksid seal iga päev käia.

Kavokiva kakao sertifitseeriti 2004. a ja robusta kohv 2005. a, kuid seni ei ole Elevantiluuranniku kohvile nõudlust, v.a Põhja-Aafrikas. Vastavalt Fairtrade'i standarditele saab Kavokiva kakaoubadest eest miinimumhinda või siis turuhinda, kui see on kõrgem.

Isegi suurte müügitahudega Kavokiva kooperatiiv ei suuda rahastada kõiki vajalikke teenuseid, kuid Fairtrade'i lisatasu saamine on Kavokivale tähendanud võimalust maksta oma liikmetele aastapreemiaid ja investeerida teenuste, sh hariduse ja meditsiini kättesaadavuse parandamisse.

“Me oleme aastaid vaeva näinud, et kasvatada kvaliteetset kakaod šokolaadi valmistamiseks. Nii et kui meie anname oma parima, et anda tarbijatele parima kvaliteediga kakaod, siis võiksid nad meile vastu ka parima võimaliku hinna anda,” on öelnud George Kwame, Kavokiva peasekretär.

Õiglase kaubanduse kakaod kasvatatakse kaheteistkümnnes Lääne-Aafrika ja Ladina-Ameerika riigis ning suurimad õiglase kaubanduse šokolaadi ja kakao tarbijad on Suurbritannia, Saksamaa ja Prantsusmaa.

Kakao tootmisest elatub maailmas umbes 14 miljonit inimest 30 riigis. 90% kakaost toodetakse väikestes pereistandustes. Tavalises kakaokaubanduses müüvad tootjad oma kauba vahendajatele ning saavad vaid murdosa toote turuhinnast.

Sissetulekud on äärmiselt väikesed ning tööjõupuudus suur. Elevantiluurannikul ja Ghanas on kakao 90% farmerite peamine sissetulekuallikas. Kakaokasvatuse häbipliks võib pidada seda, et näiteks Elevantiluuranniku kakaoistandustes töötab sadu tuhandeid lapsi, kellest paljud on sattunud istandustesse inimkaubanduse tagajärjel. Istandustes töötavatel lastel, eriti tüdrukutel, on väiksem võimalus käia koolis kui teistel kohalikel lastel.

Vietnami teekasvatavad ehitasid kooli

Põhja-Vietnami asuva Nam Lanh'i küla elanikud otsustasid 2005. aastal hakata Euroopa turgul teed müüma, et suurendada oma sissetulekuid, mis aitaks neil säilitada küla traditsioonilist eluviisi.

Nam Lanh'i külaelanikud on isemajandavad põllumehed, traditsiooniliselt kasvatatakse riisi, maitserohelist ja kanu. Kuna tootmisvõimalus on piiratud, siis on võimalik müüa ainult väikestes kogustes teed õiglase kaubanduse tingimustel, seega lisatasu saadakse vähe. Aga ka see väike summa võimaldab ära teha suuri asju.

Külaelanikud otsustavad kõik koos, mida Fairtrade'i lisatasuga teha. Saadud lisatasude eest ehitasid Nam Lanh'i küla elanikud 40 lapselise uue kooli, et parandada õppetingimusi. Vanemad on päeval mägedes tööl, aga nad tahavad, et nende lastel oleks turvaline ja nende eest kantaks hoolt. Neil on juba plaanis ka järgmine suur

FOTOD: FAIRTRADE

Suhkruroog kasvab samal kohal 1–3 aastat. Igal järgmisel aastal annab ta vähem saaki, seepärast tuleb mõne aasta tagant põllule uued taimed istutada.

Kakaopuu viljade sees on ridadena 20–50 pruuni seemet ehk kakaouba.

Teed saab okste tipuosast ehk kasvudest, kus lehed ja pungad on noored ja õrnad.

Teed saab okste tipuosast ehk kasvudest, kus lehed ja pungad on noored ja õrnad.

Suurepärane kvaliteet Ugandast

Gumutindo (lugisu keeles suurepärane kvaliteet) ühistu on väikeste kohvifarmerite organisatsioon, kes toodavad pestud araabika kohvi. Gumutindo kohvifarmid asuvad Ida-Ugandas Mbale linna lähedal Elgoni mäe madalamatel nõlvadel umbes 90 km kaugusel Keenia piirist. Rikas, viljakas vulkaaniline pinnas ning subtroopiline kliima on ideaalsed kvaliteetse araabika kohvi kasvatamiseks. Väikesed talumajapidamised (1,2–5 akrit) asuvad 2000–3500 meetrit üle merepinna. Koduseks tarbimiseks kasvatatakse ka ma-

Kõigis hästivarustatud kauplustes olevad Dansukkeri toorsuhkrud kannavad uhkusega rahvusvahelist õiglase kaubanduse märki.

Tume Muscovado

suhkur on tumepruun aromaadne niiske peeneteraline toorsuhkur Mauritiuse saarelt. Maitse on tugevalt tunda suhkruroo melassi, mis meenutab veidi lagritsat. Toode sobib kastmetesse, marinaadidesse, chutney'desse, šokolaadikookidesse ja -jookidesse ning nt jäätisesse.

Hele Muscovado

on helepruun aromaadne niiske peeneteraline toorsuhkur samuti Mauritiuse saarelt. Suhkur on kergelt iirist meenutava karamellise maitsega ning seda saab edukalt kasutada erilise maitseaine- na igasuguse toidu valmistamisel.

Demerara

suhkur on suhkruroost saadud kvaliteetne kuiv pruun toorsuhkur, mis on valmistatud Malawis. Sobib kasutamiseks valge suhkru asemel enam-vähem igas toidus. Ka Dansukkeri tume tükksuhkur on toodetud Malawi pruunist toorsuhkrust.

Eestis müüdatavad Fairtrade'i tooted

	Kohv	Tee	Suhkur	Kakao	Šokolaad	Puuviljad	Vürtsid	Maiustused	Vein	Lilled	Puuvill	Muu	
Rimi	ICA, *Puro, Rimi, Sati,		Dansukker	ICA						Rimi roosid	*Unimix mähkmed		
Prisma Peremarket	Meira, Paulig	Clipper, Nordqvist	Dansukker, Billington's	Van Houten	*Gepa		Santa Maria		*Fairhills *La Fonda				
Selver	Paulig, *Puro, Sati	Tea of Life	Dansukker, Billington's, Tate+Lyle		*Gepa								
ETK	Meira		Dansukker	Van Houten		*Oke ananassid							
Maxima	Löfbergs Lila		Dansukker	Van Houten			Santa Maria						
Tallinna ja Tartu Kaubamaja			Dansukker, Tate+Lyle	Van Houten					*Fairhills				
Solarise toidupood	Meira, *Puro, Sati		Dansukker, Tate+Lyle	Van Houten				Santa Maria	Ben & Jerry'se jäätis	*Fairhills			
Stockmann	Aromix Clipper, Löfbergs Lila, Meira, Union Coffee Roasters	Clipper	Dansukker	Van Houten				Santa Maria		*Fairhills		*Escale Equitable'i riis	
Marks & Spencer	Marks & Spencer	Marks & Spencer	Marks & Spencer	Marks & Spencer	Marks & Spencer		Marks & Spencer	Marks & Spencer			Marks & Spencer	Marks & Spenceri keedised, kompotid	
Mahemarket	*Gepa	*Gepa		*Gepa	*Gepa	Banaanid	Urtekram	*Gepa küpsised, BonVita jäätis	*Gepa			Daverti riis, Urtekrami kosmeetika-tooted	
Biomarket	Simon Levelt, EZA, Lebensbaum	Hampstead, Simon Levelt		Naturata				Lubs puuvilja-kommid, Quality Bio küpsised					
Looduspere		Destination, Cha Do		Destination									
Bioteek		*Equal Exchange, *Qi											
Finewine veiniateljee									*Palesa				
Finlayson												*Finlayson, Reilu froteerätikud	
Villapai													
ZUZU													

* tähistatud kaubamärkidel on kõik tooted Fairtrade'i sertifitseeritud.

Tabel on orienteeriv. Tootevalik võib eri aegadel kaupluste lõikes varieeruda. Vaata kogu Eestis müüdatavat Fairtrade'i sertifitseeritud tootevalikut www.fairtrade.ee.

See trükis on valmistatud Euroopa Liidu toel. Trükise sisu eest vastutab Eesti Roheline Liikumine. Trükises esitatud ei tule käsitleda Euroopa Liidu ametliku seisukohana.

Toimetaja Eve Kaljusaar, eve.kaljusaar@lehed.ee
 EE lisade juht Piret Tamm, piret.tamm@lehed.ee
 Keeletoimetaja Katrin Hallas
 Kujundus Tuuli Prees
 Väljaandja AS Eesti Ajalehed, Tallinn, Narva mnt 11e